

VRTNAR.

List s podobami za šolsko vrtnarstvo, vrtnarstvo sploh
in za sadjarstvo.

Št. 4. V Ljubljani, 28. februarija 1890. Letnik III.

Cepimo na mestu.

Pomlad se nam bliža, in ž njo delo na vrtu. Sadili bomo in presajali, obrezovali in cepili. Da se pa delo obnese, treba je biti vestnim. A pogostoma se primeri, da nam pri vsej natančnosti marsikaj izpodleti, če ne popolnoma, pa vsaj nekoliko. Posebno se kaj rado pripeti, da nam v roki cepljena drevesca vselej ne poženo, kakor bi radi, ali pa da se celo ne primejo. Taki neuspehi kale človeku veselje, ker mu prizadevajo denarno škodo in tudi kolikor toliko jemljo potrebni ugled.

Sicer ima cepljenje v roki veliko prijateljev. Ti trdijo, da se lahko hitro cepi in še celo po zimi v zakurjeni sobi, ko ima sadjar največ časa. Kolikor je meni znano, cepijo v Grmu in v drevesnici c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani navadno v roki. Tako so tudi nas učili, in poslušali smo jih. A izkušnja uči drugače (vsaj mene). Jabolk se mi je navadno prijelo do 95 %, hrušek pa samo 70—80 %. Ker nisem imel doma divjakov, kupil sem jih. Znano pa je, da je posebno hruševih divjakov veliko slabih. Dokler sem ga imel v roki, obetal je še nekaj. In če se mi je tudi zdel III. kakovosti, cepil sem ga in vsadil. A pognati ni hotel, in posušil se je do tal. Od tod toliko % usahljih hrušek! Sicer pa to ni največje hudo. Znano je, da v roki cepljeno drevo mora delati na dva kraja: Samo se mora prijeti in cepič rediti. Nasledek tega je, da cepič prvo leto navadno ne požene dovolj krepke mladike. To velja posebno za hruške*). A pride zima in naspe 60—100 % na debelo snega, ki šibke poganjke kaj rad polomi ali pa še celo odkrehne. Iz takega pokončanega drevesa je pa težko v 4—5 letih izrediti visoko deblo. In dostikrat se človek trudi in trudi, a vse zastonj. Naposled mu pa drugega ne preostaja, nego taka drevesca na mestu precepiti. Potem seveda veselo poženo in naredo 1—1.4 m visoke, konične in močne mladike, če ne vse, pa vsaj večina. A izgubil sem pri tem eno leto, in tabla ni ostala enakomerna.

Drugi slučaj je ta: V roki cepljena drevesa sem posadil. Bilo jih je 1400. Prijelo se jih je 90 %. Odgnala so do 2 d/m dolge poganjke, in že sem se veselil lepega uspeha. A prišel je nesrečni ogrec, objedel mlade koreninice in od vseh 1400 se mu jih je komaj 100 ubranilo. To je seveda zoperno, a žalostna resnica. Tedaj sem sklenil, da bom odslej cepil le dobro ukoreninčene divjake na mestu, ker sem izkusil, da sta zima in ogrec zoper cepljenje v roki.

*) Sicer so tudi letine, ko mi je večina v roki cepljenih jabolk pognala 80 do 100 % dolge mladike, a hruške nikoli ne.

Če posadim divjake spomladi, ukorenijo se mi do jeseni že dobro. Slabiči se posuše, in to je prav; vsaj nimam ž njimi nepotrebnega dela. Tiste, ki so se prijeli, okulujem v avgustu, ali jih pa pocepim v prihodnjem marecju na mestu. A ti imajo vso drugo moč na cepič. Ti odženo 1 ^m/ visoke in tudi više, jako močne in konične mladike. Teh pa mi sneg ne more polomiti, ker gledajo iz njega. In v treh letih taka drevesca že delajo lepe krone. Branijo se pa tudi ogrecu bolje, ker imajo že močne korenine. Če mi že uniči par slabičev, naj jih, a močnih mi pa nekaj ne more, nekaj mu pa lahko ovrem škodljivi posel s tem, da mu nasadim solate med drevesa (ki mu gre še bolj v slast nego drevesne korenine), kakor hitro ga zapazim. Če mi pa uniči novo sajene divjake, pa vsaj nisem imel dela ž njimi, ter mi vsaj tega ni uničil. Iz vsega je torej razvidno, da je v gotovih razmerah bolje cepiti na mestu uže rastoče divjake, nego v roci pri zakurjenih peči, kajti kolikor je to delo lažje, toliko ima ono boljši uspeh.

Janko Žirovnik.

Nova vrsta bodečega grozdjčja.

Bodoče grozdjčje ali agras je vrtni grm, ki je sicer obče znan, a pri nas malo spoštovan. Kje v kakem senčnem kotu je še najti pri nas kak agrasov grmiček, a vsako leto komaj ozeleni, poln je rumenih lišajev, o rodnosti je pa komaj smeti govoriti. Vsadi agras v dobro zemljo na prisojnm kraji in obdeluj ga nekoliko, tisočerkokrat ti povrne trud. Francozi, Angleži, zlasti pa Američani, glede agrasa vse drugače mislijo. Njim je ta grm toliko vreden, kolikor kako drugo sadno drevo, imajo pa tudi prave vrste ter pridelujejo sad, ki ga na trgu vedno zahtevajo in dobro plačujejo. Kakšen reven agras prodajajo pa pri nas, na pr. v Ljubljani, a vender stržijo prav veliko zanj. Koliko draže in lažje bi ga prodajali, ako bi imeli boljše, lepše in rodnejše vrste. Priporočamo vsem prijateljem vrtnarstva, ki imajo priliko obdelovati svoj vrt, da skrbno ravnajo tudi to rastlino; ako bodo prav delali, imeli bodo mnogo veselja ž njo. Do tega priporočilnega spisa nas je napotila nova vrsta agrasa z imenom „Whinhamova indrustrija“, katero kaže podoba 9. Ta nova vrsta agrasa je neki silno lepa in rodovitna, ter ima uže dve leti star cepljenec polno lepega sadu ki je zelo debel, okrogel in kosmat, temno rdeč in zelo sladak. Rasti je močne in zdrave.

Drevesca tega agrasa prodaja W. Klenert v Gradci po 1 gld. 20 kr., majhne grmiče pa po 60 kr.

Nekaj o vrtnicah ali rožah.

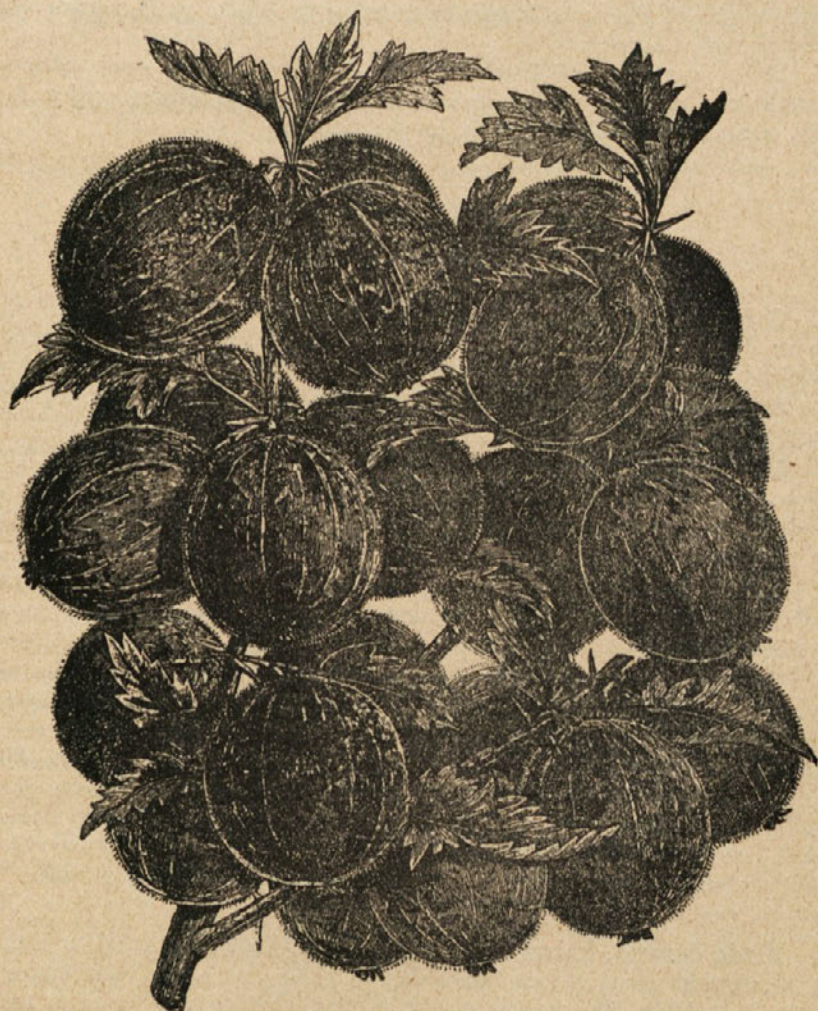
I.

Če pazno motrimo razvoj vrtnic ali rož zadnjih let, opažamo, da si je ta istinito krasna cvetica priborila jako veliko sre med narodi. Vidimo je skoraj na vsakem vrtu mnogo vrst in barv. Zakaj pa tudi ne?! Malo skrb in primerno mali trud, katerega imamo ž njo, povrača nam s prekrasnim cvetjem in vonjavo. Komur se je omilila, on ji ostane zvest za vedno!

Prvo, kar jej moramo spomladi storiti, če si hočemo omisliti novo, bodisi visokodebelno, bodisi pritlično vrtnico ali rožo, je, da jej poiščemo na vrtu primernega prostora.

Vse vrtnice hočejo toplo lego, krepke, ilovičaste prsti in zavetja od severnih pišev. Jutranje solnce jim najbolj ugaja.

Ko si izbral primeren prostor, izkoplji jamo, a ne majhne, najmanj 50 cm veliko v premer in v globino, ter jo pusti vsaj malo dni izkopano, to pa zaradi tega, da pride zrak tudi v globokejšje plasti in da se gnojila potem laglje razkrajajo! Korenine visokodebelnih vrtnic se ne šmejo s silo v premale jame tlačiti, češ, saj šipek ali babji zob (podloga) raste povsod kakor trn ali plevel, zakaj bi pa na vrtu take ceremonije ž njimi imel! Res! povsod je dosti te stvari,

Podoba 9.

ali tam rastó ali iz semena ali pa iz korenin starih debele mladike in niso presajene, pri saditvi pa vsaka rastlina po svoji naravi zahteva posebno skrb, da se prime, da more iz nova pohabljene ali uničene korenine pognati in se zopet okrepčati! In ravno šipek ali babji zob je v koreninah zelo občutljiv!

Zato tudi vidimo marsikje, tudi po večih vrtilih, kakó žalostno nekatere vrtnice rastó! Vzrok je pa le pri saditvi temu bolehanju!

Poreži hudó korenine, celo vse smeš porezati, da le glavni štorček ali podzemeljski prirastek ostane, le zavijati in tlačiti jih ne smeš! Ne sadi pregloboko, v krepki, mastni ilovičastni zemlji plitveje nego v suhi in peščení in, kar je tudi bistveno, prve tedne pe sadišvi močno prilivaj! Roža ljubi zelo mokroto, saj je ravno ob vodah in po vlažnih krajih še največ in najlepših podlog za vrtnice dobiti. Pri obrezovanji krone in žlahtnih mladik oziraj se najprvo na njih rast! Če raste požlahtnjena roža hudo, če dela dolge, krepke poganjke ter malo cvete, ne reži je nikdar hudo, obreži jo malo, odstrani slabotne odrastke, ostale pa pusti in le vrhove poreži! Potem bo krepko in močno cvela. Tako pa je ravnati z vsemi rožami iz vrste „noaset“.

Slabo rastoče pa reži krepko in pazi le na čvrste pope, ostale odstrani.

Če tako ravnamo, vračale nam bodo vrtnice skrb z obilnim evetjem in lepo rastjo, z zdravim zelenim listjem in krepko vonjavo. P. G.

Raznotere vrtnarske reči.

Sadje na špalirji, ki stoji tam, koder hodi mnogo ljudi mimo, ne obstane rado na drevji, ker ga kmalu pokradejo. Za taka mesta so najboljše hruške, ki se omlade in so za jed šele dolgo po, trgatvi, t. j. tiste, ki zore šele v shrambi. Take in ob enem tudi zelo fine vrste so: Dielovka, nova krasanka, esperenovka in pastorka.

Mesečno retkvice le tedaj lepo prideláš, ako je ne seješ pregosto. Uže od pričetka moraš skrbeti, da ima vsaka rastlinica dovolj prostora, zato setev precej razredči, kadar seme vzkali. Ako se ravnaš po tem navodilu, imel bodeš vedno lepo retkvice.

Grme od bodečega grozdjiča, kateri so bili lansko leto polni gosenic, moraš sedaj nekaterikrat okopati ter poškrpiti z gnojnico in milnico, da zatreš vse ličinke.

Kumare, melone, fižol, krompir i. t. d. lahko prideláš na nastopni način prav zgodaj: Vsak lončar ti naredi cvetličnih loncev, ki pa naj bodo brez dna in zgoraj oži nego spodaj. Podstavi loncem deščice ali kaj enakega, napolni jih s prstjo in vsadi, oziroma vsej vanje seme rastline, katere bi rad pridelal. Lonce hrani potem tam, kjer je toliko toplo da morejo rastline rasti, mraz pa ne more do njih. Kadar postane na planem primerno toplo, in kadar se ni več bati mraza, pa presadi rastline na grede, in sicer v jamice. Iz loncev pa rastline presadiš, ako podstavo odmakneš in rastlino z vso zemljo v pripravljeno jamico vložiš. Taka presajena rastlina raste potem hitro.

Mlada drevesa, katera so oglodali zajci, je najbolje tako le zdraviti: Ako ni drevesna lubad še oglodana okrog in okrog, rešimo še vedno lahko taka drevesa in to toliko laže, kolikor manjša je rana. Najboljša je pa za to navadna cepilna smola, katera je tudi mrzla tekoča. Cepilno smolo si lahko sam narediš. Vzemi navadne čevljarske smole, katera bodi kolikor mogoče čista, razgrej jo na ognji in kadar jo odstaviš, prilivaj jej polagoma na vsak kilogram smole 10 dekagramov špirta. Ta smola je tekoča, in s čopičem moreš hitro in dobro vse rane zamazati. Sploh je to mazilo najboljše za vsakovrstne rane. Ako smola s časom otrdi, napraviš jo zopet tekočo, če ji doliješ špirta.

Založba e. kr. kmetijske družbe kranjske.

Odgovorni urednik Gustav Pire.

Tisk J. Blaznikovih naslednikov